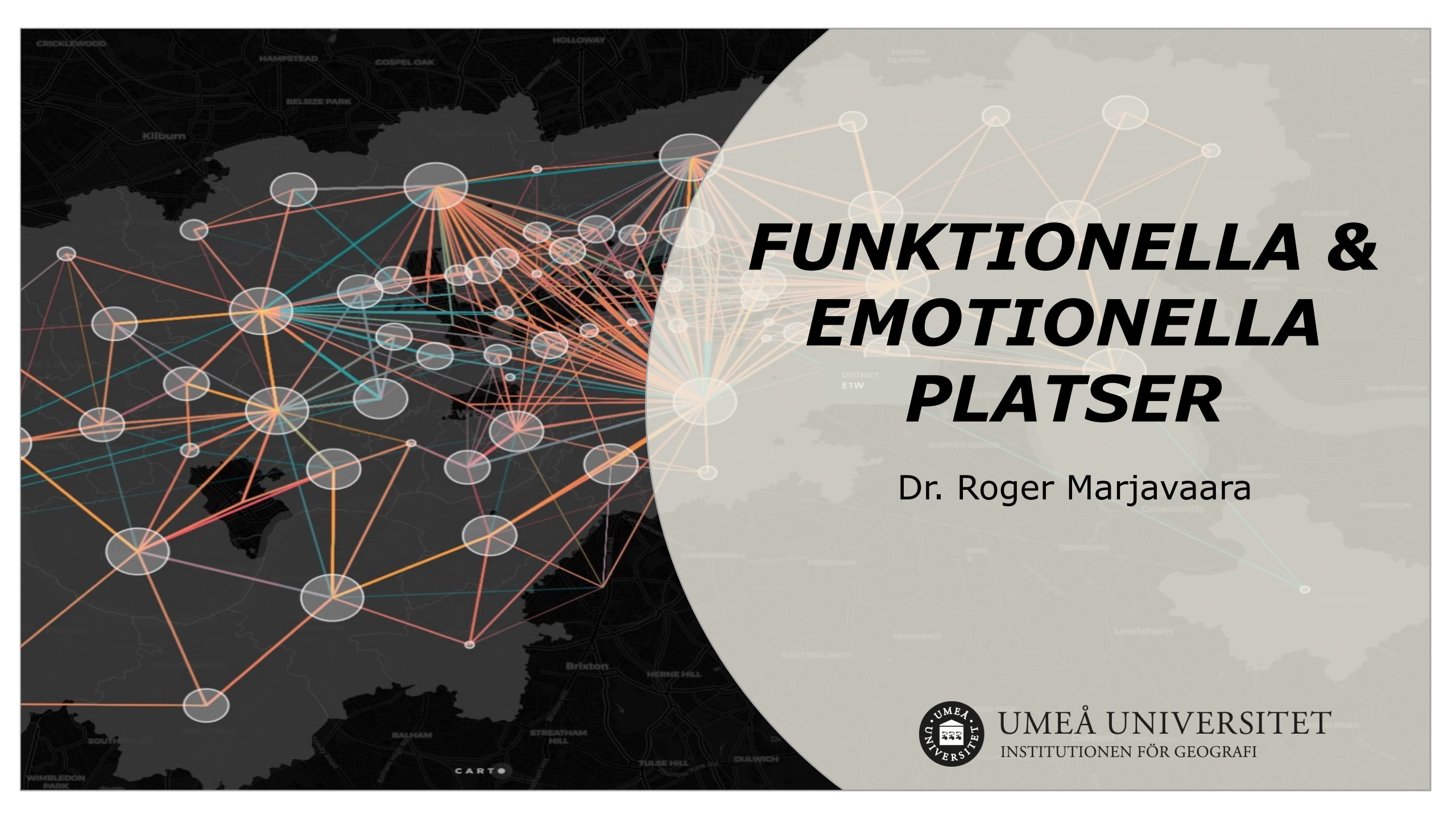

FUNKTIONELLA & EMOTIONELLA PLATSER

Dr. Roger Marjavaara

UMEÅ UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR GEOGRAFI

Plats

- En plats är en koordinat i rummet (geografin) med egenskaper, attribut, relationer och innebörd
 - En plats är inte den andra lik
 - Natur, klimat, kultur, lokalisering, arkitektur, betydelse, historik, befolkning....
 - Platsbundenhet (oftast)
- Vissa platser är viktigare än andra
 - Hemmet, arbetsplatsen, köpcentret, släktgården, uppväxtorten, studieorten...En hierarki av platser (primär, sekundär, tertiär...)
 - En dynamik i platsers individuella betydelse och ranking

Plats

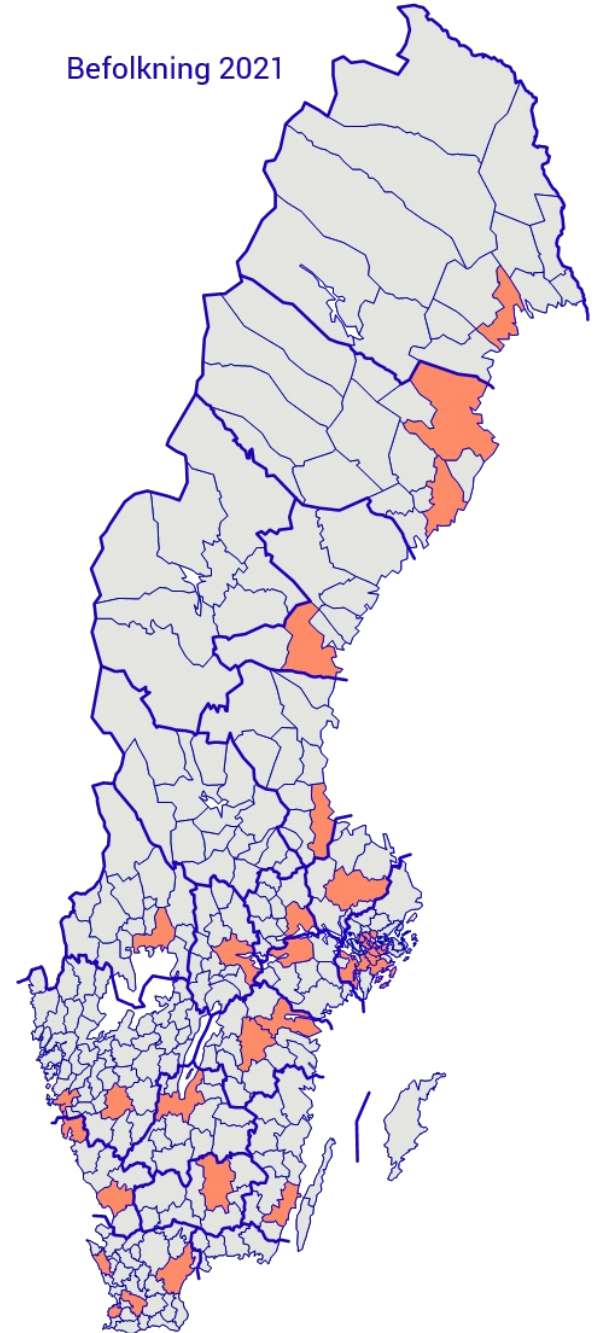
- *Place and placelessness* (Relph, 1976)
 - Globaliseringen & digitaliseringen har underminerat betydelsen av platser
 - Homogenisering av platser
 - "...the casual eradication of distinctive places and the making of standardised landscapes"
 - *Non-places* (Auge, 1995)
- Dock har inte detta realiserats (Lewicka, 2011)
 - Snarare en ökad betydelse av plats(-er) i en värld av "icke-platser".

Plats

- Platsanknytning (*Place attachment*)
 - Positiva band mellan människa och plats (Hildago & Hernandez, 2001)
 - ...som manifesteras i tiden vi spenderar på platsen och de platser vi refererar till (Scannell & Guilford, 2010)
 - Ju längre tid vi är på en plats, ju mer anknytning får vi (Lewicka, 2011)
 - Alltså.....människor bor där de vill bo och på de platser som de tycker är bra...
 - Funktionella platser påverkade av de restriktioner vi har i livet
 - Utbildning, arbete, karriärmöjligheter, fritidsutbud, kommunikation, nöjen, annan service....andra människor
 - Städer & tätortsnära landsbygd!

Befolkning 2021

Mobilitet

- Vi reser cirka 1 535 mil/person/år (Trafikanalys, 2023)
- Vi flyttar i snitt 11 gånger under vår livstid (SCB, 2012)
- Multipel platsanknytning i en hypermobil värld (Hay, 1998)
 - Migranter, flyktingar, långpendlare, barn med flera boenden, turister...
- Frånvaro från en "viktig" plats kan tvärt om stärka anknytningen
- Vilka platser är viktiga/attraktiva för människor?...Det beror på vad vi mäter!

NSD

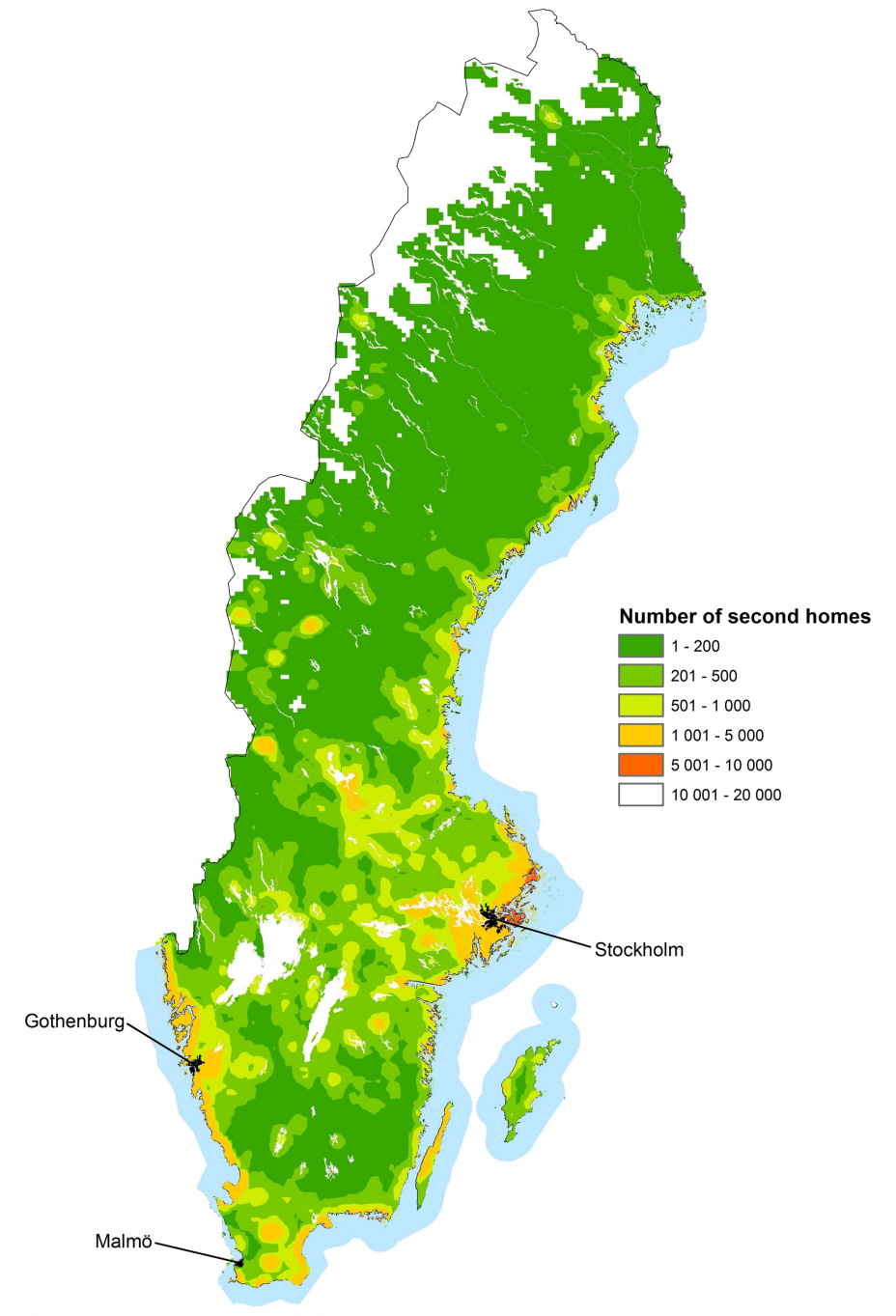
Lokalt ▾ Nyheter ▾ Sport ▾ Familj ▾ Åsikter ▾ Bostad ▾ Poddar ▾ E-tidning Framtidsfabriken

Industriområdet skiftarbetarnas hem

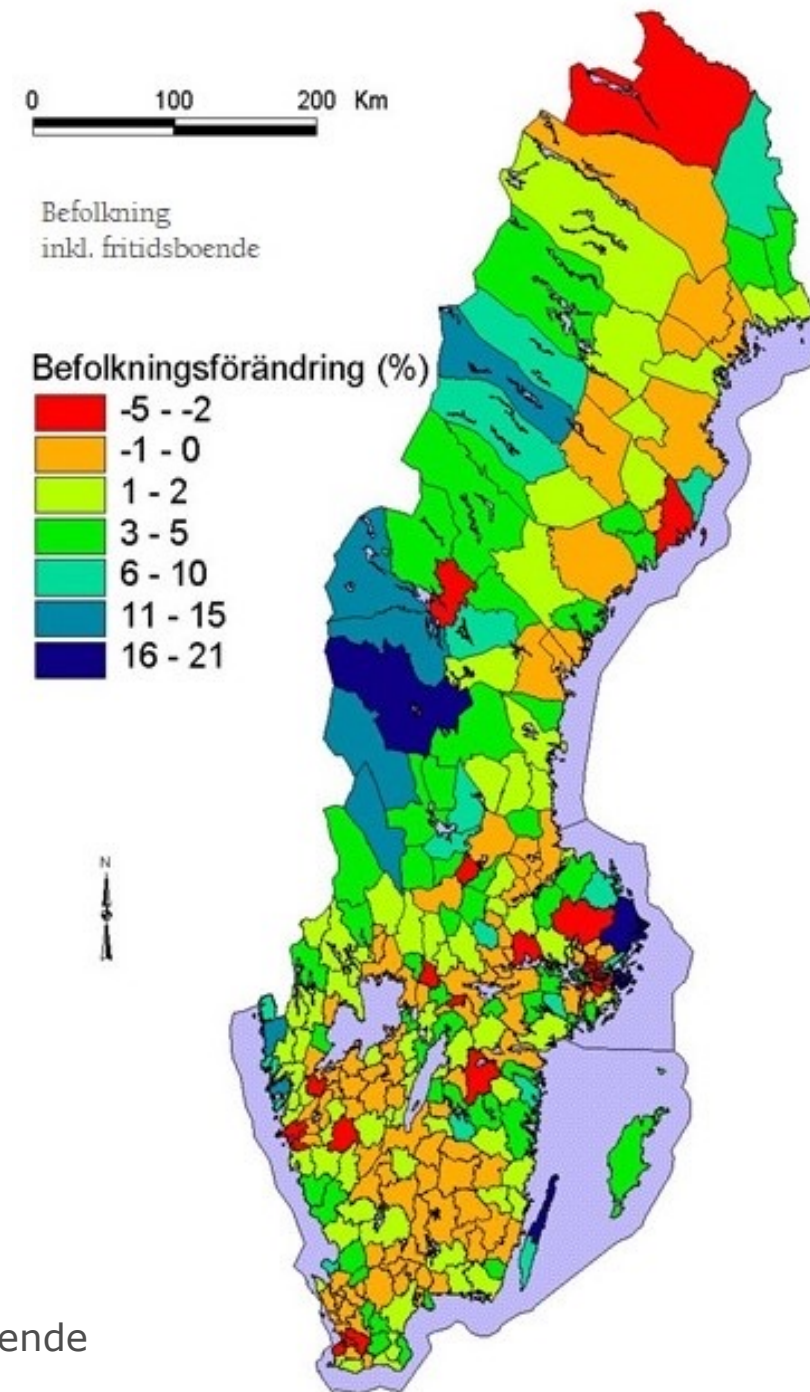
Mobilitet

- Fritidshus
 - Ca 660 000 fritidshus i Sverige
 - Ca. 50% av Sveriges befolkning har tillgång till ett fritidshus
 - Stark platsanknytning och emotionell betydelse
 - En hybrid mellan permanent (migration) och temporär mobilitet (turism)
 - *Temporärboende* eller *Permanenta besökare*
 - Ibland även målet för migration

Mobilitet

- Används i snitt 1/3 av året (Müller, Nordin & Marjavaara, 2010)
- Kvarken-studie (Jansson & Müller, 2004):
 - Uppehåll/år: 2 mån.
 - Antal besökare: 3
 - 1 fritidshus = 0,5 invånare
- Hur kan ett skattesystem ta hänsyn till detta?
 - Fördelning av inkomstskatt över flera kommuner
 - Integration i omfördelningsnyckeln
 - Vistelsetid som bas för skatt och omfördelning
- Inga praktiska hinder

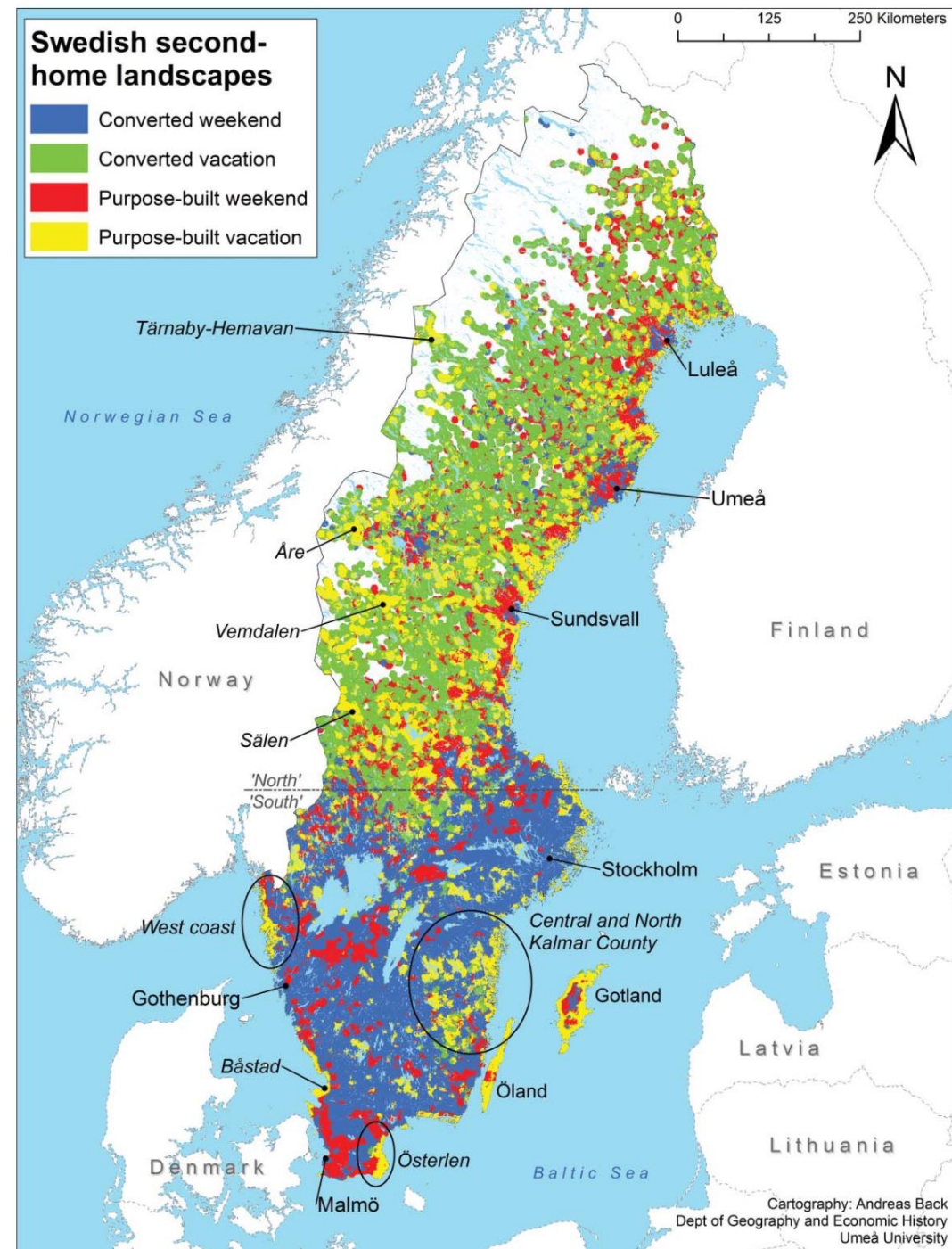
Mobilitet

- Fritidshus
 - Inte alla fritidshus är identiska gällande rationalitet, syfte och användning
 - Stor påverkan på vissa platser
 - Fastighetspriser
 - Nybyggnation
 - Inflyttning
 - Distansarbete (Zoom-towns, Digitala nomader)
 - Lokalt engagemang
 - Investeringar, *Temporärt kompetensblock*

UMEÅ UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR GEOGRAFI

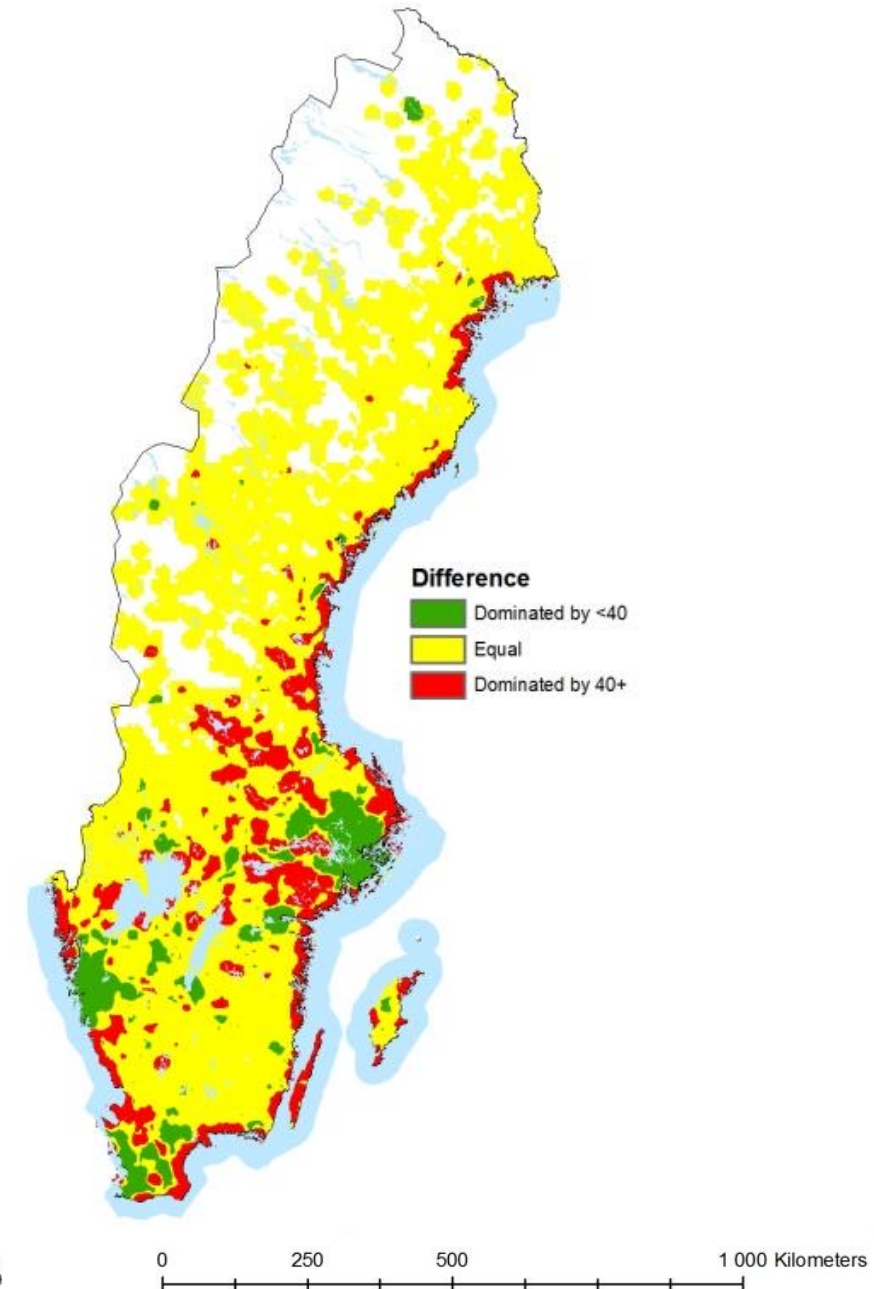
(Back & Marjavaara, 2017)

Cartography: Andreas Back
Dept of Geography and Economic History
Umeå University

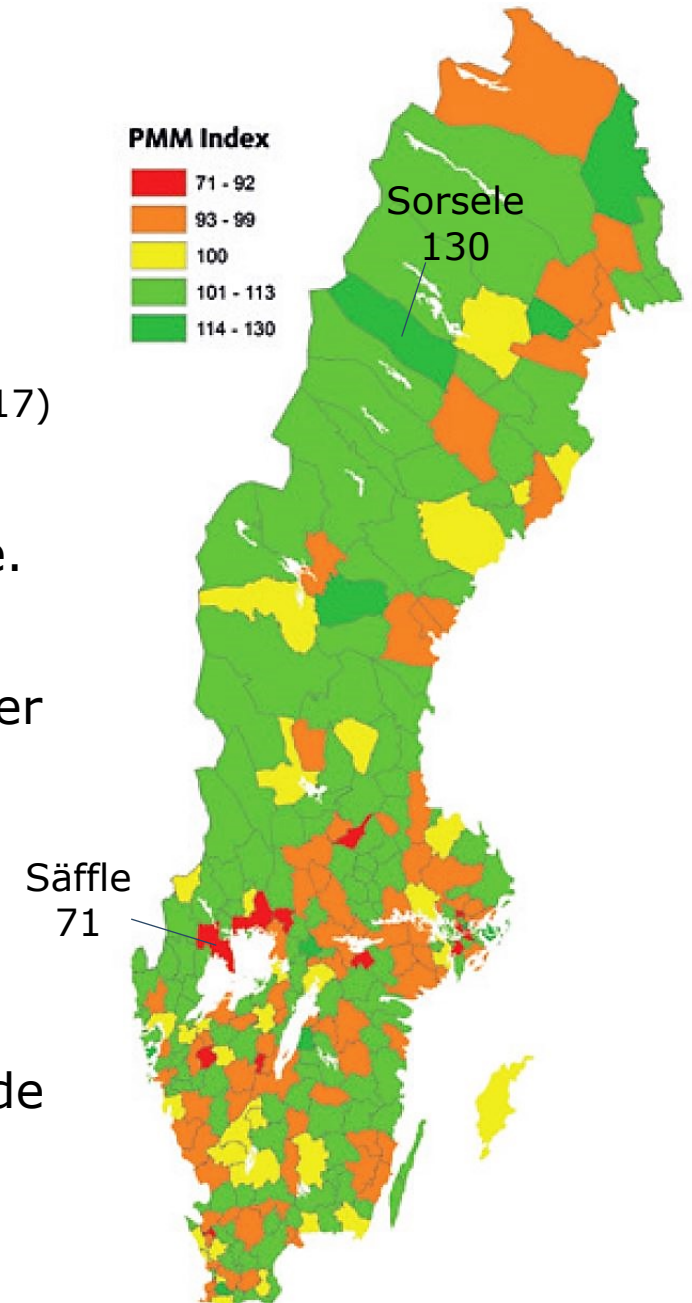
Mobilitet

- När turismen tar slut
 - Migration till fritidshus
 - Ex. äldre flyttar sällan, men äger de ett fritidshus är de mer flyttbenägna (Marjavaara & Lundholm, 2014)
 - Äldre och yngre har olika mönster/rationalitet (Müller & Marjavaara, 2012)
 - Vissa platser upp till 17% av inflyttade är permanentering av fritidshus
 - Närhet till större städer
 - Attraktiv landsbygd och turistorter

Den sista mobilitetshandlingen

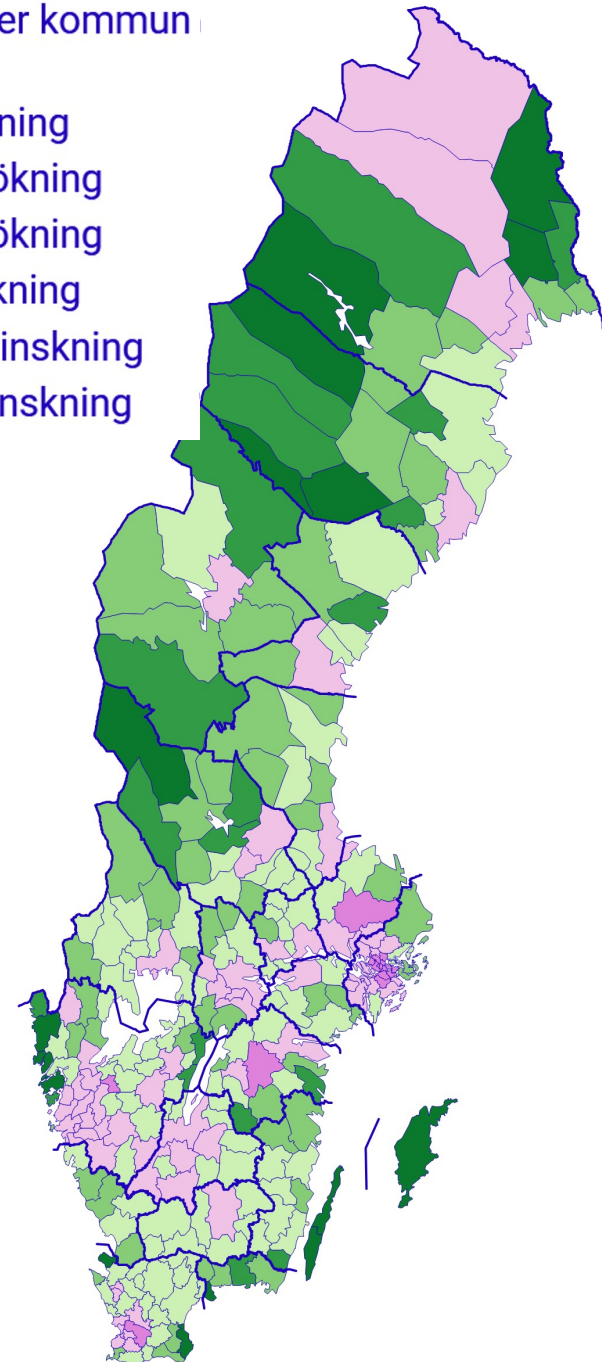
- *Post-mortal mobility* (Marjavaara, 2012, 2013, 2017)
 - Platsen för den sista vilan är viktig för människor (Marjavaara, 2017)
 - Något som inte går att ändra – Välj klokt!
 - 22,4% av de döda flyttar (2010) jmf. med 14% av de levande.
 - En spegling av tidigare migrationsmönster
 - “Hem till byn”, nära sitt fritidshus, större begravningsplatser
 - Kort tid på nuvarande plats + stor stad = PMM
 - När restriktionerna upphör kan man välja fritt
 - Raffinerad variant av platsanknytning
 - Det riktiga, sanna hemmet (?)
 - Mönster som inte framträder om vi begränsar våra studier till de levande

Slutsats

- Plats(-er) är viktiga för människor
- Vårt "permanenta hem" är delvis missvisande
- Möjlighet till mobilitet högre än någonsin
 - Multipla platser är viktiga
 - Förändras över tid och i olika livscyklifaser
- Landsbygden/periferin är mycket viktigare än vad migration och befolkningsdata visar
 - Städerna förlorar när vi inkorporerar ALL mobilitet
 - Dock hänger inte skattesystem, planering och folkbokföring med

Befolkningsförändring per kommun
juli månad, 2022

Tack för mig!

Dr. Roger Marjavaara

roger.marjavaara@umu.se

